

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 96. ANULU XII.

Sabiu, in 6 18 Decembre 1864.

tru provincie din Monarchia pe unu an 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 42 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru in'cia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru don'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 12/24 Octobree 1864.

Dupa citirea protocolului in limb'a romana se comunica unu preagratiessu rescriptu imperatescu urmatu in privinti'a sanctionarei art. de lege, privitoriu la tribunalulu supremu trassilvanu.

Gaitanu propune, ca art. de lege sanctionatu sa se predé comitetului respectiva, care asemenandu testulu lui cu testulu articolului de mai nainte, sa raporteze dietei asup'a loro.

Rosenfeld combate parerea lui Gaitanu ca un'a, ce aru tnti numai la amanarea lucrului, caci schimbări de siguru nu se voru fi facutu la locurile p. n. De acesta parere suntu si Br. Salmen si Puscariu, care din urma propune, ca legea publicata sa se primésca spre placuta cunoscintia si cu multiamita; cu multiamita pentru aceea, caci in ea si prin ea se pune in praxa articolulu de lege, privitoriu la inarticularea natiunej romane.

Gaitanu justifica propunerea sea cu aceea, ca obiectulu acest'a nu s'a pusu la ordinea dilei, si ca prin urmare membrii dietei, neavendu la sine documintele de lipsa, nu-si potu castigá convictiunea deplina, ce suntu datori a si-o castigá. In fine, dupace mai vorbesce si Axentiu Severu in favorea lui, propunerea lui Gaitanu se reiepta, si Presied. recuira o deputatiune cu 5 membri cu Eppulu Br. de Siagun'a in frunte, a predá acestu articulu Esc. Sele Comissarului reg. dietalu.

Fabini cere cuventu, pentru de a face o propunere privitoare la pacea si liniscea sufletésca a locuitorilor tieriei. Propunerea este cea urmatore.

Propunere.

Patria nostra Ardélulu, precum se scie, acum de trei seculi se bucura de egalitate legala in drepturile confesiunali, precum mai ca nu mai e in alta tiera a Europei. La inceputu au fostu patru, ear acum in urm'a acteloru legislative ale acestei diete a nostre e in virtutea articolului de lege sanctionatu de Maiestatea Sea in 26 Octobree 1863 suntu „siése biserici in tiera, cari suntu recunoscute prin lege si suntu recepte dupa dreptulu de statu“, si caroru dupa legile patriei cele asecuratore de libertatea deplina a credintiei si a consciintiei, le compete intru tote egalitatea de drepturi.

Un'a din legile, ce garantéza egalitatea confesiunala e articolulu novelariu 57 din 1791 despre crescerea religioasa a prunciloru nascuti din casatorie mestecate, pe alu carui temeiu pruncii urmeza genulu parintiloru adeca cei de genulu barbarescu aru fi sa se boteze si sa se crésca in religiunea tatalui, ear cei de genulu femeescu in religiunea mamei loro conformu cu clausula: „contractibus quibusvis in contrarium nihil valentibus“ ca adeca ori ce felu de contracte, ce suntu contr'a acestui articulu, precum suntu reversele cele atatu de cunoscute, sa nu aiba validitate.

Prin urmare, determinatiunea acestei legi e forte chiara. Maiestatea Sea Imperatulu Franciscu in sanctionarea articuloiloru de lege din 1791, datata din Vienn'a 23 Novembree 1792, dechiara apriatu, ca atatu Maiestatea Sea iususi va observá legea acest'a, catu si pe credinciosii sei va face sa o urmeze intru tote (in originale se dice: „tam Nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque Fideles Nostros observari curabimus.“)

Mai incolo, Maiestatea Sea Imperatulu Ferdinandu I., aprobandu diplom'a leopoldina din 4 Decembre 1691 (care nu cunosce nici decatu teori'a reverseloru in casulu de casatoria mestecate) si anume sub datulu din Vienn'a 14 Fauru 1837 a binevoitu a mangaiá pe marele nostru principatu despre aceea, ca numai: „juxta prainsertum Sacrum Diploma Leopoldinum legesque abinde diaetaliter latas, vel in futurum ferendas“ — adeca, cumca va guberná in conformitate cu di-

plom'a leopoldina si cu legile ce s'au facutu mai tardiu si se voru face si in viitoriu prin dietele patriei.

In urma, articolulu 57 din 1791 nu s'a stersu nici candu si nu s'a schimbatu prin nici o lege facuta prin dieta

si totusi, ca prin esceptiune, se vatama in unele casuri singuratice legea acest'a. Mai superatoriu in sa e, ca in autoritatile c. r. militari violarea acestei legi e regul'a, fiindca commandele trupeloru au datin'a de a dá licentia la casatorie mestecate la miretei romano-catolici cu de alta credintia numai asiá, deca ei au datu reversu, cumca toti pruncii de amendoue sesele si-i voru cresce in religiunea romano-catolica.

Fiindca sumentu datori a impededá astfelu de violári continue, ce se facu asup'a egalitateri legali in drepturile confesiunali ale tieriei nostre, si spre acest'a sum convinsu ca are dreptu diet'a, mi i-au voia, sprijinitu de consoti de ai cugteloru mele, de a face urmatore propunere:

„Inalt'a dieta sa binevoiesca a conchide: sa roge cu umilintia pe Maiestatea Sea intru o prumilita representatiune ca: Maiestatea Sea, fiindu patronulu celu mai innaltu alul libertatei nostre de credintia si consciintia, ce e garantata prin dreptulu de statu, precum si alu deplinei egalitati confesiunali exprimate in legile tieriei, sa binevoiesca a demandá in ministeriu de resbelu si prin acest'a comandeloru c. r. de regimente si celoralte comande de trupe, in a caroru competintia cade a dá licentie de casatoria, ca la casatoriile militari mestecate, din acaroru miretei chiaru si numai o parte se tine tier'a Ardealului sa incete de totu si cu tota rigurositatea, de a mai cere dela acesti reversulu de a si cresce toti pruncii in religiunea romano-catolica, reversu, care e in contra legiloru tieriei si e a pasatoriu de consciintia.

Sabiu in 24 Octobree 1864.

Iosef Fabini m. p., I. Popasu m. p., N. Pope'a m. p., Iohann Brecht m. p., Carolu Brandsch m. p., Gottlieb Budacker m. p., M. Binder m. p., Dr. Vasiciu m. p., Carolu Maager m. p., Antoniu Koronka m. p., Dr. G. D. Teutsch m. p., I. Hanni'a m. p., Dr. Iosifu Wachter m. p., Fr. Schuler de Libloy m. p., Henricu Schmidt m. p.

(Propunerea este intempinata cu vii acclamatiuni. Schwarz se roga a pune si numele lui aici; Schuler—Libloy dice, ca propunerea acest'a o subscriu cutotii. Aprobare de tote partile).

Apoi se da spre citire representatiunea catra Mai. Sea in privinti'a preliminarului fondului de concurentia, care cu putine observatiuni se primesce. Asemenea si comitiv'a catra Comissarulu reg. dietalu.

La ordinea dilei e preliminarulu fondului dessarcinari,

„Titlu VI. Interesele pasive catra erariulu statului.

Pretensiunea regimului pe anulu adm. 1864. 118,784 f. pe Nov. si Decem. 1864. 25,450 f.

la olalta 144,234 f.

Considerandu, ca obligatiunile fondului trassilvanu pentru dessarcinarea pamentului in intielesulu § 7. a patentei din 1 Ianuariu 1856, precum si cele a celoralte provincii s'au garantatu de catra imperiu; considerandu, ca imperiulu cu scopu de a esecuta dessarcinarea pamentului in tote provinciele germauo-slavice prin luarea asup'a-si a despagubirei laudemiali, prin estraordinarea de anticipatiuni fara cameta in Galiti'a in summa totala de 27,790,965 f. 93 cr. au adusu mari sacrificie; luandu in considerare faptul, ca imperiulu in privinti'a acest'a pentru tier'a cea mai seraca a Trassilvani-

ei, care e cu totul eschisa din comerciul universal, n'au datu nici celu mai puțin ajutoriu, — de-si locuitorii acelei tieri desperéza sub sarcin'a adausurilor de dare ne mai supportabile si a esecutiunilor militari; in fine considerandu aceea, ca representanti'a tierii Ardélului nici odata n'au pretinsu anticipatiuni pelanga cameta si nici ca s'aru poté tiné de indreptatita a conlucrá la aceea, cá multu apasatului poporu sa i se mai impuna si alte nóue sarcini; — propune comitetulu stergerea de totu a intereselor pretinse, încátu privescu acele la Transsilvani'a.

d) Anotațiune.

Interesele puse in preliminaru sunt dupa indigetarea Esactoratului aulicu de creditu escalculate dupa capitalulu de 2,375,671 f. 37 cr. — Insa datori'a fondului de dessarcinarea pamentului cátra erariulu statului a facutu dupa aretarea Esactoratului c. r. de statu inca in Octobre 1863. 3,592,693f. 61 cr.

Despre contradicerea acést'a aru debui sa se céra deslucire dela inaltulu regimu.

G. M a n u partinesce stergerea intereselor passive, cáci Tranni'a dela an. 1860 incóce platesce totu mai multa contributiune personala, decâtu d. e. Ungari'a.

Contr'a stergerei acestei summe mai vorbescu Br. F r i e d e n f e l s, R o s e n f e l d, T h i e m a n n. Dr. T e u t s c h propune, a se decide rogare cátra Maiestatea Sea, cá sa se 'ndure a dispune, cá interesele de sub titlulu VI. sa se póte din erariulu statului. Propunerea acést'a, partinita de M o g ' a si B u d a c k e r prin cuventári, si combatuta in parte de C. S c h m i d t, dupa o indelungata si ostenitóre discussiune formala in privinti'a ordinei votárei,

La votare se si priimesce, cu suppositiunea, ca deocamdata sumele cerute sa se 'ncuviintieze; ear propunerea comitetului cuprinsa in anotațiunea sub d) nu se priimesce.

Titlu VII. Salarii de disponibilitate si pensiuini.

Pretensiunea regimului dupa preliminaru pe an. adm. 186^{3/4} 10,000 f.
pe Nov. si Decem. 1864 1,666 f.

la olalta 11,666 f.

Spre acoperirea acestoru spese se ceru quidem dupa aretarea Esactoratului de statu c. r. numai 6625 f. 22 cr. Insa comitetulu cu privire la parerea desfasurata la tit. III. nici incuviintiarea acestei mici sume nu o póte propune, de órece salarisarea si pensiunarea amplotiloru dela judecatoriile urbariale desfiintiate cade asupr'a vistieriei statului.

Pentru stergerea sumei pretinse de regimu, resp. indreptate de comitetu vorbescu G. M a n u, in parte B u d a c k e r si H e r b e r t, apoi Br. S a l m e n si M o g ' a; contr'a stergerei eii reprezentantele regimului L a z a r u, (care arata, ca amplotiati respectivi se tina de statulu judecatoriilor urbariale), si C. S c h m i d t, care doresce, a fi rogata Mai. Sea din partea dietei, cá sa dispuna, cá summ'a acést'a sa fia transpusa pe vistieri'a statului.

La votare se priimesce propunerea comitetului: adica nu se 'ncuviintieza summ'a ceruta.

Findu tempulu inaintatu, siediinti'a se termina la 1^{3/4} óre.

Siediinti'a din 13/25 Octobre 1864.

Dupa citirea protocolului in limb'a germana, se trece la ordinea dílei, la care este summ'a totala a posturilor pertractate pana acum, si anume:

Dupa cele premise se arata recerinti'a precum urméza:

Titlu I. Directiunea fondului de dessarcinarea pamentului	15,037 f.
» II. Comisiunile verificátore	25,332 f.
» III. Ajutamentu la spesele de regie ale administratiunei justitiare	—
» IV. Summe de computu la capitaluri	8200 f.
» V. Rente celoru indreptatiti	2,673,909 f.
» VI. Interesele pasive cátra erariulu statului	144,234 f.
» VII. Salarii de disponibilitate si pensiuini	—
la olalta	2,866,712 f.

Acoperirea.

Titlu I. si II. Recompensári, ce suntu a se plati din partea fondului urbariale alu Ungariei 331,000 f.

Titlu III. Adausulu la dare cu 53 xr. dupa fiorinu, ce vine a se escalculá pe 14 luni dupa summ'a dárei directe de 3,472,933 f. cu 1,840,654 f.

la olalta 2,171,654 f.

Din asemenarea recerintiiei cu acoperirea propusa s'aru aretá unu prisosu pentru fondulu dessarcinárii pamentului cu 13,123 f.

De órece insa adausulu de 71^{1/2} xr. dupa unu fiorinu de dare, prelinu in propuseciunea regimului, acum nu semai póte

scadá la 53 cr.; asiá dara rezultatulu adausului, ce s'a computatu prémultu, se apretiuiesce cá pretensiune activa a fondului pe anulu urmatoriu, dupa cum urméza:

Propositiunea regimului pretiuiesce rezultatulu adausului la contributiune cu 71^{1/2} % la 2,483,148 fl.

si déca se voru mai adauge aci recompensári, ce suntu a se plati din partea fondului de dessarcinarea pamentului alu Ungariei cu 331.000 fl.

atunci fondulu transsilvanu pentru dessarcinarea pamentului are de a aseptá in periodulu finantialu dela 1 Novembre 1863 pana la finea lui Decembre 1864 o perceptiune de 2,814,148 fl.

Recerinti'a face dupa propunerea comitetului 2,171,654 fl.

prin urmare prisosulu in partea fondului de dessarcinarea pamentului face 644,494 fl.

Sabiu in 26 Septembre 1864.

Iosifu Trausch m. p.

Presiedintele comitetului.

Klein m. p.

Referintele.

B u d a c k e r in cuventu motivatu propune, cá de óce ce unele posturi s'au schimbatu, stabilirea sumelor mari sa se redeá comitetului, care sa raporteze edietei; P r e s i e d. reiepta acést'a propunere cá un'a ce nu este la locul seu; ear refert. K l e i n face socotél'a acoperirii in modulu urmatoriu: Titlulu I. si II. despagubire pentru fondulu ungurescu 331,000 fl.; titlu III. adausu la contributiune á 71^{1/2} xr. pe fiorinu 2,483,148 fl.; cu totulu 2,814,148 fl. Asemenandu cu acést'a summ'a recerintiiei 2,866,712 fl., remánu neacoperite 52,564 fl.

C. S c h m i d t si P u s c a r i u sprijinescu acést'a parere, reprezentantele regimulu o combate; in fine propunerea refert. K l e i n se priimesce.

Dupace dar desbaterea asupr'a preliminarului s'a finitu se trece la desbaterea asupr'a argumintelor generale, pe bas'a cáror'a are de a se face representatiune cátra Mai. Sea. Propunerea comitetului e urmátorea:

A. Inalt'a dieta sa binevoiésca a decide, ca e a se face o prémilita representatiune, in cáre sa se esprime apriatu si determinatu aceea, ca Transsilvani'a nici decum nu e in stare de a supportá unu adausu pentru dessarcinarea pamentului mai mare cá de 50 xr. dupa unu fiorinu, ca Transsilvani'a e silita a cere inca acum ajutoriulu imperiului pentru asemenarea de anticipatiuni amesurate fára cameta si fára rezervarea resplatirei, si ca acést'a pretensiune o afla de totu indreptatita.

Asupr'a positiunei acestei'a se 'ncinge o desbatere indelungata.

R a n n i c h e r vorbesce in cuvinte fórté calde despre greutátile iobagiei, si dandu o deductiune istorica asupr'a devoltárei eii si cu deosebire asupr'a mesuriloru luate din partea regimului austriacu pentru delaturarea eii, consimte in principiu cu representatiunea proiectata de comitetu, dar aru dorí, cá aceea pentru motivarea mai buna sa se lase pe anulu venitoriu, candu va dispune diet'a de actele respective.

Alta propunere face R i n d e r; cá comitetului ad hoc sa i se concreda propunerea motivata a representatiunei in sensulu propuneriloru facute de comitetu.

A trei'a propunere in adeveru surprindiatóre o face A x e n t e, cá intre motivele represenatiunei sa se ia si provocarea la art. 5 din 1848, dupa care erariulu aru avé sa vina tierii intr'ajutoriu prin veniturile sele camerale. Acést'a propunere o reiepta, cum se cade, Dr. Teutsch.

In fine a patr'a propunere o face B u d a c k e r, inasa numai eventualminte, candu propunerea comitetului la punctulu A aru cadé; cá cei 50 xr. sa nu se mai amintésca de locu.

Pentru propunerea lui Rannicher vorbescu Br. F r i e d e n f e l s si T h i e m a n n, pentru a comitetului B u d a c k e r, M o g ' a si Br. S a l m e n.

La votare propunerea lui Rannicher si a lui Axente, nu se priimescu; ear propunerea comitetului si a lui Binder se priimescu.

Mai departe propune comitetulu sub B:

Inalt'a diet'a se binevoiésca a decide, ca in representatiune suntu sa se esprime dorintiele indreptatite, ca,

1) regimulu va tramite fára intardiere presidulu dietei preliminarulu fondului de dessarcinarea pamentului pe anii 1865 si 1866, completatu cu tóte detaiurile si specialisári, si totuodata

2) va substerne dietei spre incuviintiare unu planu de amortisatiune spre scopulu depurárii capitalului.

3) Regimulu va substerne dietei totu odata conspecte:

a) despre ariele de pamentu socolite dupa jugere, care s'au despagubitu si care mai suntu de a se despagubi,

b) despre esecutarea preste totu a dessarcinárii pamentului in sátele dela munte ale tierii, cu indigitarea toturorü impregiurárilor, si

c) va impartasi dietei tóte protocoále, de consultatiune si actele, pe a caroru basa s'a fostu compus patent'a despre dessarcinarea pamentului in Transsilvani'a."

Dupa o discussiune formala: ca in care rendu sa se aduca titlulu acest'a la desbatere: intregu ori punctu de punctu, siedinti'a, fiindu tempulu inaintatu, se termina la 2 óre.

S a b i i u in 4 Dec. Din desele corespundintie, ce ne sosescu in privinti'a acest'a, constatámu cu multiamire, ca onomastic'a Esc. Sele P. Eppu Br. de S i a g u n 'a s'a serbatu din partea poporului nostru si in anulu acest'a cu distinctiune. Din multele raporturi, cuventári, poesii etc. ne marginimu a comunicá cele urmatóre:

R e s i n a r i 30 Novembre 1864. Nu e Románu, care sa nu scie, ca astadi, pelanga serbarea bisericeii ortodoxe intru aducerea aminte a s. Andreiu celui antáiu chiamatu, avemu si alta serbatóre stralucita pentru biserica si chiaru pentru natiunea intréga, si ast'a e onomastic'a marelui nostru Archiereu A n d r e i u B a r o n u d e S i a g u n 'a. Tóta inim'a adevératu romanésca si cu simtiaminte de pietate fiésca se simte indatorata a aduce acelu barbatu mare si binemeritatu pentru biserica si natiune o multiamita intima si unu semnu de recunoscintia pentru sacrificiele aduse cu bunatátle, faptele si lucrárele Sele in folosulu natiunei si bisericeii; dar cu multu in mai mare mesura o simtu si debuie sa o simta acest'a tinerimea studiósá cu toti invetiatorii eii.

Acesti'a au in persón'a Escellentiei Sele pre celu mai mare Patronu alu loru, pre sigurulu conductoru la isvorulu fericeirei, pre unulu, dico, care incependu dela crescerea tinerimei—adeveratulu punctu de manecare spre cultura si fericeire-tinde la radicarea némului nostru in tóte privintiele. (Va urmá.)

V i e n n 'a in 7 Decembre 1864. Eri se finira in cas'a ablegatiloru senatului imp. desbaterile asupr'a adresei, cu care e a se respunde vorbirei de tron. Ele suntu de mare interesu pentru viitoriulu imperiulu, de aceea si publiculu strainu, mai alesu pres'a francesá si angla le-a urmaritu cu cea mai viua atentiune. Cu cátu mai mare insemnatate debuie sa aiba in sa ele pentru noi, pre cari ne atingu temeile desbatute mai de aprópe, ba din cari unele, cum e d. e. caus'a ungara, suna chiaru despre pelea nóstra!

Déca resumámu tóte vorbirile mai insemnate, aflámu, cá esenti'a loru e cuprinsa in cuvintele: „Alta cale in dirigerea trebiloru statului!“ Alta cale in conducerea trebiloru din afara, alt'a in a celoru din launtru! Tóte vorbirile nu suntu alt'a decâtu o intemeiare mai de aprópe si o desfasurare mai larga a acestui postulat.

Partid'a, care a radicatú acestu viscolu asupr'a capului ministeriului, este a centralistiloru, aceea care a fostu pâna acum sprijinulu celu mai credinciosu alu ministeriului. Si ea si acum a constatatu, ca in privinti'a scopuriloru e un'a cu ministeriulu, numai in privinti'a mijlóceloru spre ajungerea acestui scopu e de alta parere. Dar apoi va intrebá fia-cine, de unde atátu sgomotu, atát'a amaraciune, cu care a pusu aceia-si partida in scena atacurile sele in contr'a ministeriului?

Caus'a jace in intemplárele anului acusi decursu.

Mai asta érna candu incepú lupt'a Austriei si Prussiei cu Danemarc'a pentru ducatele nordalbinge Schleswig—Holstein, partid'a acest'a postú cá Austri'a punendu-se pre unu punctu de vedere curatu germanu, — cá si candu intr'ens'a nu s'aru aflá alte popóre si inca mai multe decâtu germani, sa-si scóta sabi'a dupa dorinti'a statelorú medie ale confederatiunei germane, cari nu vrea sa scia de protocolulu din Londr'a, si sa nu se alieze cu Borussi'a sub nici unu pretiu. Cu unu cuventu sa se pórté cá unu statu curatu germanu. Ministeriulu n'a acceptatu acest'a, si asiá inca atunci a vrutu sa-i deá unu votu de blamu, nu ia succesu in sa nici decum, blamandu-se ea singura prin minoritatea, in care a remasu. Deputatii nostri (románii si preste totu transsilvani) nu putínu au contribuitu atunci la suslinerea ministeriului prin tactulu loru nimeritu.

Intervenindu conventiunea cunoscuta franco-italiana, aceea-si partida-dedata a-si pune tóta speranti'a in Germani'a, carea acum in sa in urm'a causei Schleswig—Holstein-iana e sfásiata in partide de partide, ce arata dinti de lupi un'a cátra alt'a, si-a esitu din fire, si desperata, cá si candu aru fi imperiulu in gur'a mortii, picá in altaestrema de a parasí idolulu seu de pâna acum — patent'a din Februaru — si a provocá ministeriulu sa se impace cu Magiarii si cu jertfirea eii. In urma in sa acea impregiurare a pus'o in mare miscare, ca cu oca-siunea conchiamárei senatului imperialu in Novembre a. c. nu s'a facutu nici o mentiunare de senatulu imperialu marginitu, deducendu de aici, ca ministeriulu aru fi gat'a a-lu delaturá cu

totulu si a face din senatulu imperialu completu o corporatiune coordinata cu diet'a Ungariei, prin ce s'aru introduce dualismulu.

Resbunare si spaima e dar, ce a adusu pre barbati acestei partide la hotarirea de a porni valuri asiá mari asupr'a ministeriului Schmerling. Organizarea eii se datéza din timpurile mai nóve. Nu póte in sa omulu negá, ca ea numera intre membrii ei cele d'antáiu capacitáti parlamentare din Germanii Austriei, apoi facendu ea opusatiune ministeriului pre tóte pártile a rostitu in multe privintie adeveruri,— cari afla resunetu in animele totororú; de aceea au produsu vorbirile loru sensatiune asiá de mare si a rapitu cu puterea elocintiei multi din centru cu sine, cátu si-a castigatu majoritate. Totusi nu trebuie facultate de divinatiune, pentru de a proroci, ca majoritatea acest'a nu e sigura, duratóre, ei numai casuala momentana, pentruca la adresa i-a fostu usioru a ajunge la ma'oritate, fiindu aceea formulata intr'unu tipu cátu unesce dorintiele mai totororú fractiun loru casei; candu va veni inse vorb'a la realisarea progamului in detailu, nu póte sa nu pasiésca, iarasi la lumina disparitatea, sa nu dicu contrastulu pareriloru si tendintieloru loru.

Program'a partidei acesteia, dupa cum a desfasurat'o in desbaterea speciala, in trebile din afara e: ca Austri'a sa se silésca a stá in relatiuni bune cu puterile apusene Franci'a si Angli'a, a se alia cu uniculu firesculu si sincerulu seu aliá tu, partea neprussiana a Germaniei, a incungirá aliantiele cu Russi'a si Prussi'a, pre ast'a din urma a o infrená in tendintiele ei anessionistice, punendu-se Austri'a in fruntea statelorú medie. Itali'a va fi atunci tinuta in freu prin frica de puterea Austriei.

Eara in trebile interne: desvoltarea constitutiunei,— a nime introducerea vetiei constitutiunali si in Galiti'a, Ungari'a si Veneti'a, regularea responsabilitatei ministeriului fatia cu senatulu imperialu, recunoscerea liberului dreptu de consotíre, m o d i f i c a r e a c o n c o r d a t u l u i si recunoscerea egalei indreptáti a diferiteloru confessiuni prin Edictu despre religiune, independinti'a judiloru, restituirea echilibrului in economi'a statului prin reductiunile cheltueleuru, mai alesu in armata, nsurarea dáriloru, protegerea industriei interne prin concheierea de tractate de negociu amesurate.

Rolele au fostu impartite minunatu si grupate asiá, cátu efectulu unei vorbiri sa nu fia slabitu prin cealalta, inainte deschideau lupt'a cei mai mitutei si apoi venia „grosulu“ „dupa care urma iara, resunetele“ cá incheiare.

Vorbirea de capetenia a tinut'o in desfasurarea programei preste totu vestitulu advocatu Berger, in caus'a Ungariei Dr. Kaisersfeld, intr'a Polon loru Pratobera, fostulu ministru de justitia, in trebile din afara Curand'a, in caus'a aliantiei cu Germani'a Mühlfeld, in treb'a finantielorú Herbst si pentru aপরera industriei Winterstein.

Caracterisandu deputatulu Berger politic'a din afara, a distu in vorbirea sea plina da espressiuni vii si satirice intre altele: „Déca privimu la pascutiunea Austriei cátra vecinii ei mari, aflámu,— vorbindu in stilu strategicu: ca in arip'a drépta e amenintiata de cátra aliatutu ei borosu cu evidentele lui tendintie anessionistice si separatistice, si sub mant'a cu presentulu seu amicabile de unu tractatu de negociu francesu. In arip'a stánga stá Itali'a cu conventiunea din Septembre, in frontu Germani'a, Germani'a cea insielata in sperantiele si a-sceptárele eii, si de aceea destimulata in simpatiele eii, carea cauta cu ne'ncredere spre Prussi'a si nu cu incredere spre Austri'a, indoretrulu frontului pandesce Russi'a cu tendintiele sele asiaticé spre apusu batatóre, despre cari nu m'a linistitu nici articululu celu mai próspetu alu „Gazetei de Moscú'a.“

Si cum stámu si cu Franci'a si Angli'a?

Franci'a ignorata in batai'a cu Dani'a a respunsu cu conventiunea din Septembre si si-a depusu prin aceea totodata tributulu de multiamita, pentruca unu printiu austriacu i-a castigatu oca-siunea, a se scapá de incercárele din Mesicu si a avé máni libere iara in Europ'a. Angli'a prin politic'a din Germani'a fu recita si mai tare, apoi in Itali'a s'a datu pre partea inamiciloru nostri etc.“

Eara politic'a din launtru fatia cu Ungari'a a ilustrat'o dicendu:

„Déca cineva, avendu unu vecinu, care locuiesce intr'unu castelu vechiu de unu seculu, póte ici colea cam stricatu, nu prea gustuosu, dar pentru densulu confortabile, pretiosu si de viua aducere aminte, vrea sa-lu induplece pre acest'a, sa schimbe locuinti'a sea cu un'a noua, carea póte cuprinde pre amendoi: crede ca-lu va poté induplecá déca va cladí o biéta de coliba, prin ale cárei'a gauri si crepaturi intra plóia si ventulu?“

Berger a aretatú, ca spre a dobandí locuitorii Ungariei pentru senatulu imperialu se cere a desvoltá constitutiunea dincóci de Leit'a, fiindu patent'a din Februaru numai o schitia

— a o ingradă ca garanții, și în această privință cred că lu va aplauda totu civele bunu austriacu. Nu asiă vréu insa a deslegá caus'a Ungariei ceialalti vorbitori. Dupa vorbirea lui Kaisersfeld, onoratu de centralisti cu numele de unu Catone, care a avutu rol'a de capetenia in acésta causa, se vede, ca centralistii, cari strigau mai alaltaeri, ca Ungari'a si-a perdutu prin revolutia dreptulu de statu, se siléscu acum a documentá din diplom'a din Octobré, ca tóte drepturile publicé ale Ungariei cu fórté putine modificári stau in valóre, și prin gur'a lui Kaisersfeld dechiara, ca suntu prémultiamiti déca diet'a Ungariei va recunósce numai esistinti'a trebiloru comune, căci form'a cum sa se prevada aceste trebi se va aflá ea. Ce alti'a va sa dica acést'a, decâtu ca ei suntu gat'a a modificá și patent'a din Februaru in favórea Unguriloru și inaintea intrárei loru in senatulu imperiale, ba ca nici nu mai vreau sa-i siléscu la recunóscrea patentei din Februaru! Si ce e mai multu, spunu ministeriului, ca nu cumva sa iee vre-o influentia spre alegeri séu sa octroieze vre-o lege nóua de alegere, fiindca prin acést'a aru vatemá dreptulu de statu alu Ungariei sustinutu prin diplom'a din 1860; ci, dupa cum dice apriatu dep. Mendé: Regimulu sa conchiame indata diet'a sa vorbésca Magiarii prin ómenii loru liberu alesi, sa i se faca dietei p r o p u s a c i u n i r e g e s c i, cari multiamescu poporulu, și poporulu acestu loialu dinasticu va intempiná cu bucuria pre regele seu, și caus'a ungara si-va aflá resolvarea multiamitóre. Fórté bine a respunsu ministrulu de statu cav. de Schmerling la acést'a: Ca sa-i spuna domn. deputatu, cum aru avé sa sune propositiunile aceste, cá de o parte sa multiamésca deplinu tíer'a, de alti'a sa nu altereze ide'a sí form'a c o n s t i t u t i u n e i din Febr. Apoi tóta onórea caracterulu loialu și cavaleru alu Magiariiloru, dar propositiunile regesci numai atunci le-aru priimi cu bucuria, déca voru corespunde intereselor și parerilor loru. Nu trebuie uitatu, ca intrebárele mari de statu nu se resolvá numai pe calea politicei sentimentali, ci ca vine la mijlocu politic'a intereselor.

Din totu respunsulu ministrulu de statu se vedeá, ca elu vréa sí dela diet'a Ungariei recunóscrea patentei din Februaru, și numai pre bas'a constitutiunei acéstei'a, pre calea de ea a-retata se potu face modificári, dar nuse lasa patent'a inaintea pre josu, cum dedura de priceputu vorbitorii opusaciunei.

Cu dorere insa trebuie sa vedemu, cum ne ignoréza cu totulú domni centralisti pre toti nemagiarii, predicandu, ca ministeriulu numai cu Magiarii sa caute a se impacá, cu nati'a magiara, cá si candu alte popóre nici ca aru esistá prin Ungari'a. Aci dupa parerea nóstra n'aru fi fostu superfluu sa se fia sculatu vre-unulu din deputatii nostri transsilvaneni, spre a le demonstrá, ca in Ungari'a mai este inca cineva afara de Magiari cu cari inca trebuie refuitu, cá sa nu fia facutu calcululu fára de crasmariu. Ori vréu Domni centralisti cu acést'a sa resplatésca celoru ce au fostu credinciosi ministeriului sprijinitu pâna mai eri sí de ei?! (Va urmá.)

Varietáti și noutáti de di.

(Distinctione.) Maiestatea Sca S'au induratu, a radicá pre d. administratoru alu comitatulu Cetáti de Balta, deputatu dietalu și imperialu I o a n n P u s c a r i u, la rangulu de Cavaleru alu imperiului austriacu. —

(Bibliograficu.) In dilele acestea au esitu de sub tipariulu lui S. Filtsch din Sabiu: „Peregrinulu transsilvanu séu Epistole scrise din tieri straine unui amicu in patria; dela anulu 1835 pâna inchisive 1848. Tomulu I. Ele cuprindu 32 epistole, scrise din Tranni'a, Romani'a, Austri'a, Itali'a, Franci'a, Engliter'a, Elveti'a, Germani'a și Russi'a. Le recomandámu publiculu nostru cá lectura instructiva și de petrecere totdeodata. —

(Carte scolastica.) In tipografi'a diecesana se afla sub tipariu unu opu, asupr'a cărui'a ne luámu voia a trage inca de acum atentiunea invetiatoriloru populari și normali:

Computulu in Scóla populara (Manualu pentru invetiatori) de I o a n n P o p e s c u m. p. Prof. la institutulu diecesanu. —

Principatele române unite.

Alegerile in camer'a legislativa au reesitu, dupacum se poteá prevedé, fórté tare in favórea Guvernulu.

„Bucimulu“ in numerulu seu 314 din 28 Novembre și „Reform'a“ in numerulu seu 64 dela 29 Novembre publica numele tuturor ablegatiloru de districte și de orasie. Din districte, de amu numeratu bine, esisera pâna atunci 65, din orasie 74 depulati, din deputati 16 suntu tierani; in fine „Bucimulu“ din 1/13 Decembre publica și numele persónelor confirmate pentru corpulu ponderatoriu, cari suntu cu numerulu 57.

Redactoru respundiatoru Zacharia Boiu.

Camer'a și corpulu ponderatoriu suntu convocate pe 6 Decembre c. v. (diu'a S. Nicolau). —

Domniótor'a Niníti'a Alesandrescu, renumit'a artistá musicala romána, se prepará a dá o productiune in Bucuréscei. Este unu ce demnu de numele și de caracterulu tinerei artiste, ca venitul din acésta prima productiune l'a consacratu unti scopu filantropicu, adica asilulu Elen'a—Dómn'a.

Póte in numerulu celu mai deaprópe vomu fi in stare a comunicá cetitoriloru nostri deschiderea camerei Romaniei.

Prospectu ponticu.

Dupa cele petrecute in bundulu germanu, care cetitorii nostri le cunoscú din numerii premergatori, trupele și comissarii bundulu s'au retrasu, și locul loru l'au ocupatu trupele și comissarii civili ai Austriei și Prussiei. Tóte diuarele europene vedu in procederea Prussiei ascunsa tendinti'a, de a-si anectá ducatele; intr'aceea foile prusse demintiescu mereu aceste faime, care cum scie și cum póte.

Trupele prussesce se réntórsera in patria și linura intrarea loru solena in 8 Decembre c. n. Festivitatile au fostu pompose și maretie, — póte mai maretie decum s'aru fi cuvenitu, candu trupele unei poteri mari, și inca ale unei poteri mari aliata cu alta potere mare, au trantitu lá pamentu o potere mica.

Corpulu legislativu alu Franciei se crede ca va ncepe activitatea sea in 12 séu 15 Ianuariu 1865; regimulu insa n'a publicatu inca nici unu programu. —

Senatorulu Mocqoard, capulu cabinetulu imperactesu, a reposatu in 8 spre 9 Decembre; perderea lui o simte Napoleonu fórté aduncu.

In Itali'a se continua desbaterile parlamentare. Ból'a tuturorú staturiloru europene, adica lips'a baniloru și preste totu starea cea rea finantiala, apasa cu deosebire pre Itali'a, carea, dupacum se vede din mesurile regimulu, in adeveru este in cele mai mari perplessitati; de aceea și consiliulu belicu, care fatia cu declaratiunile ministriloru austriaci in senatulu imp., au hotarito, ca Itali'a sa nu desarmeze, va trebui sa se contieléga mai antáiu și cu ministrulu de finantie.

Legea pentru transpunerea capitalei s'a primitu in sedinti'a din 9 Decembre cu 134 contra 47 voturi.

Nr. 45—2 ESCRIERE DE CONCURSU.

Comunitatea bisericésca ortodoxa-orientala din Lugosiu amesuratu decisiunei din 22 Nov. 4 Dec. a. c. nr. 4 escrie concursu pentru postulu de invetiatoriu la din nou infintiant'a clasa IV. normala capitala dela scólele elementarie románe din Lugosiu, a cárei infintiare s'a aplacidatu cu inalt'a resolutiune a inaltei locotiintie reg. ung. din Bud'a dto 6 Novembre a. c. nr. 83,084. Cu acestu postu suntu anualu impreunate urmatórele emolumente: 315 fl. v. a. salariu, 84 fl. v. a. bani de cortelu, 30 meti de gráu și 12 orgii de lemne, din carii aré a se prevedé și incaldirea scólei.

Competitorii voru avé a-si indreptá recursele lorú cátra subscrisulu, și a le prevedé cu testimoniulu precum despre absolvirea preparandiei la institutulu preparandialu din Aradu, asiá și despre capacitatea de a ocupá postulu de invetiatoriu la scóle capitale-normale, — mai departe cu estrasulu de botezu, portarea politica și morala, cunóscrea limbiloru și anii servitiului invetiatorescu.

Aceste recurse au in restimpu de 4 septemáni dela a 3 inserare socotitu nesmintitu a se tramite, căci la mai tardiu tramise nu se va reflectá.

Lugosiu in 28 Novembre 1864. s. v.

I o a n n M a r c u m. p.,
Protop. și Presied. alu adunárei comunei bisericéscei

Nr. 44—1 E D I C T U.

Ioannu lui Stanu Petr'a din Sabielu scaunulu Seliscei tíntulu Sabiului, carele de mai multi ani au parasitu pre soci'a sea Mari'a Buá'a și pre uniculu seu fiu fára a se scí loculu aflárei și felulu petrecerei lui, se provóca prin acést'a, cá in terminu de unu anu dela datulu de fatia cu atát'a mai vertosu sa se infacisizeze inaintea forulu matrimoniale subscrisu, cu catu la din contra, procesulu matrimoniale asupra-i pornitu se va otari și fára de elu in intielesulu prescrielorú bisericice ecumenice.

Sabiu 26 Novembre 1864.

Scaunulu protop. gr. res. alu Tractulu Sabiului I. cá foru matrimoniale.

I. H a n n i ' a m. p.,
Protopopu.

Corespondintia. F. P., A. S'au tramisu. D. C. R., B. Nu se póte. —

Editur'a și tipariulu tipografiei diecesane.